

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 12. novembra 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti —
Súdna spolupráca v občianskych veciach — Právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností —
Nariadenie (ES) č. 2201/2003 — Článok 12 ods. 3 — Dieťa nezosobášených rodičov —
Volba právomoci — Neexistencia iného súvisiaceho prebiehajúceho konania — Prijatie právomoci —
Spochybnenie právomoci súdu účastníkom konania, ktorý sa obrátil na rovnaký súd“

Vo veci C-656/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Nejvyššího soudu (Česká republika) z 12. novembra 2013 a doručený Súdnemu dvoru 12. decembra 2013, ktorý súvisí s konaním:

L.

proti

M.,

za účasti:

R.,

K.,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič, sudcovia A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (spravodajca) a C. G. Fernlund,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— M., v zastúpení: E. Zajíčková, advokátka,

— R. a K., v zastúpení: Z. Kapitán, advokát,

* Jazyk konania: čeština.

- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët a J. Hradil, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 12 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi L., matkou detí R. a K., na jednej strane a M., ich otcom na strane druhej, týkajúceho sa zverenia do starostlivosti týchto detí, ktoré sa nachádzajú so svojou matkou v Rakúsku, zatiaľ čo ich otec žije v Českej republike.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 2201/2003

- 3 Odôvodnenia 5 a 12 nariadenia č. 2201/2003 stanovujú:
 - „5. S cieľom zabezpečiť rovnosť pre všetky deti, toto nariadenie sa vzťahuje na všetky rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, vrátane opatrení na ochranu dieťaťa, nezávisle na konaniach v manželských veciach.
 - ...
 - 12. Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.“
- 4 Článok 1 nariadenia č. 2201/2003 spresňuje jeho rozsah pôsobnosti. Uvádza najmä:
 - „1. Toto nariadenie sa uplatňuje... v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:
 - ...
 - b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b) sa môžu týkať najmä:

a) opatrovnického práva a práva styku s dieťaťom;

...

3. Toto nariadenie sa neuplatňuje na:

...

e) vyživovaciu povinnosť;

...“

5 Článok 2 bod 7 tohto nariadenia definuje na účely uvedeného nariadenia pojem „rodičovské práva a povinnosti“ ako „všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnické právo a právo styku s dieťaťom“.

6 Kapitola II nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Súdna právomoc“ sa skladá z troch oddielov. Oddiel 1 tejto kapitoly s názvom „Rozvod, rozluka a anulovanie manželstva [vyhlásenie manželstva za neplatné – *neoficiálny preklad*]“ zahŕňa články 3 až 7 tohto nariadenia. Jeho článok 3 uvádza kritériá, ktoré slúžia najmä na určenie súdov členských štátov, ktoré majú právomoc vo veciach rozvodu, rozluky alebo vyhlásenia manželstva za neplatné. Článok 7 nariadenia upravuje zostatkovú právomoc vo veciach rozvodu, rozluky alebo vyhlásenia manželstva za neplatné.

7 Oddiel 2 tej istej kapitoly II nariadenia č. 2201/2003, týkajúci sa rodičovských práv a povinností, zahŕňa články 8 až 15. Článok 8 nazvaný „Všeobecná právomoc“ stanovuje:

„1. Súdny členský štát má právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

2. Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.“

8 Článok 12 tohto nariadenia s názvom „Dohoda o súdnej právomoci“ vo svojom odseku 1 uvádza, že „Súdny členský štát pri výkone svojej právomoci podľa článku 3, na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva [vyhlásenie manželstva za neplatné – *neoficiálny preklad*], majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s týmto návrhom“, ak sú splnené podmienky, ktoré uvádza.

9 Článok 12 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 spresňuje:

„Právomoc založená podľa odseku 1 zanikne, akonáhle:

a) rozsudok o návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva [vyhlásenie manželstva za neplatné – *neoficiálny preklad*] sa stal právoplatným,

b) v prípade, že k dátumu uvedenému v písm. a) sa konanie o rodičovských právach a povinnostiach neskončilo, rozsudok v tomto konaní sa stáva právoplatným,

c) konania uvedené v písm. a) a b) sa skončili z iného dôvodu.“

10 Podľa ustanovenia článku 12 ods. 3 tohto nariadenia:

„Súdy členského štátu majú takisto právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností aj v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1, ak:

a) dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto štátu;

a

b) všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.“

11 Článok 15 nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Postúpenie súdu, ktorý je vhodnejšie umiestnený na prejednanie vecí“ spresňuje podmienky, za ktorých vo výnimočných prípadoch súdy členského štátu, ktoré majú právomoc vo veci samej, môžu postúpiť uvedenú vec, alebo jej špecifickú časť súdu iného členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu a ktorý považujú za vhodnejšie umiestnený na prejednanie veci alebo jej špecifickej časti.

12 Článok 16 tohto nariadenia s nadpisom „Začatie konania na súde“ stanovuje:

„1. Konanie na súde sa považuje za začaté:

a) momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde, za predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie písomnosti odporcovi;

alebo

b) ak sa pred jej podaním na súd musí písomnosť doručiť, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde.“

Nariadenie (ES) č. 4/2009

13 Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1) sa podľa jeho článku 1 ods. 1 uplatňuje na „vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinných vzťahov, príbuzenstva, manželstva alebo švagrovstva“.

14 Článok 3 tohto nariadenia s názvom „Všeobecné ustanovenia o právomoci“ je formulovaný takto:

„V členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

..., alebo

d) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.“

České právo

15 Podľa § 39 ods. 1 zákona č. 97/1963 Sb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom:

„Právomoc československých súdov vo veciach výchovy a výživy maloletých a v iných ich sa týkajúcich veciach, ak sú československými občanmi, je daná i vtedy, ak žijú v cudzine...“

16 § 104 ods. 1 občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že L. a M., ktorí boli nezosobášený pár, mali spolu dve deti, R. a K. Tieto deti sa narodili v Českej republike a majú štátnu príslušnosť tohto členského štátu. Do februára 2010 žili rodičia s deťmi v Českej republike. Od uvedeného februára začala L pracovať v Rakúsku a deti žili striedavo s matkou a otcom, ktorý žije a pracuje v Českom Krumlove (Česká republika).

18 Dňa 20. mája 2012 prihlásila L. deti na trvalý pobyt v Rakúsku a v septembri toho istého roku oznámila M., že deti sa do Českej republiky nevrátia. Deti v tej dobe začali navštevovať školu v Rakúsku. Otázka, či sa deti presťahovali do Rakúska so súhlasom M., je v rámci konania týkajúceho sa zverenia detí do starostlivosti sporná.

19 Dňa 26. októbra 2012 podal M. na Okresní soud Český Krumlov návrh na „úpravu pomerov maloletých detí“, ktorým sa domáhal zverenia detí do starostlivosti a úpravy vyživovacej povinnosti.

20 Dňa 28. októbra 2012 v rozpore s dohodou uzavretou s L. deti, ktoré u neho boli na návšteve, matke nevrátil.

21 Dňa 29. októbra 2012 L. podala na Okresní soud Český Krumlov tiež návrh na zverenie detí do jej starostlivosti a úpravu vyživovacej povinnosti. Neskôr podala podobný návrh na rakúske súdy.

22 Dňa 1. novembra 2012 sa deti na základe predbežného opatrenia, ktoré vydal Okresní soud Český Krumlov vrátili k svojej matke do Rakúska a odvtedy tam navštevujú školu. Uznesením z 12. decembra 2012 Krajský soud České Budějovice (Česká republika) toto predbežné opatrenie potvrdil.

23 Uznesením z 1. februára 2013 Okresní soud Český Krumlov konštatoval svoju nepríslušnosť a konanie podľa § 104 ods. 1 občianskeho súdneho poriadku zastavil s odôvodnením, že deti mali v dobe začatia konania pobyt v Rakúsku, a preto sú podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 príslušné rakúske súdy.

24 Dňa 19. marca 2013 rakúsky ústredný orgán na základe podnetu M dostal žiadosť o vrátenie detí podľa Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (*Zbierka dohovorov Organizácie spojených národov*, zv. 1343, č. 22514).

25 Uznesením z 11. apríla 2013 Krajský soud České Budějovice zmenil uznesenie, ktoré vydal Okresní soud Český Krumlov 1. februára 2013 v tom zmysle, že konanie sa nezastavilo. Tento súd dospel k záveru, že medzinárodná právomoc českého súdu je daná podľa článku 12 ods. 3 nariadenia

č. 2201/2003, pretože maloleté deti majú podstatnú väzbu k Českej republike, obidvaja rodičia prijali medzinárodnú právomoc tohto súdu, rovnako ako opatrovník detí, ktorý bol ustanovený v priebehu konania a právomoc Okresného soudu v Českom Krumlove je v záujme detí.

- 26 Pokiaľ ide konkrétnejšie o otázku prijatia medzinárodnej právomoci českých súdov, Krajský soud České Budějovice uviedol, že M. podal návrh z 26. októbra 2012 českému súdu; 29. októbra 2012 podala návrh na ten istý súd aj L., a až neskôr namietala, že otec sa mal obrátiť na rakúske súdy, a podala návrh na rakúsky súd.
- 27 Proti tomuto uzneseniu podala L. dovolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania a požiadala, aby uvedený súd odložil vykonateľnosť uznesenia Krajského soudu České Budějovice. Uznesením z 31. júla 2013 bolo tomuto návrhu vyhovené.
- 28 Na podporu svojho dovolania L. najmä uvádza, že podmienka prijatia medzinárodnej právomoci českého súdu stanovená v článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 nie je v danom prípade splnená. Návrh na Okresní soud Český Krumlov podala na radu orgánu sociálno-právnej ochrany detí, keďže nevedela, kde sa deti nachádzajú. Obrátila sa tiež na príslušné úrady v Rakúsku a 31. októbra 2012, keď sa oboznámila s celou problematikou, vyjadrila jednoznačne nesúhlas s medzinárodnou právomocou českých súdov.
- 29 Vnútroštátny súd uvádza, že na jednej strane podľa výkladu, ktorý je síce veľmi reštriktívny, ale umožňuje zachovať plnú účinnosť článku 15 nariadenia č. 2201/2003, sa možno domnievať, že článok 12 ods. 3 tohto nariadenia umožňuje, rovnako ako odsek 1 tohto článku, dohodu o právomoci iba v prospech súdu na ktorý sa podal návrh na rozvod alebo vyhlásenie manželstva za neplatné, pokiaľ je jeho právomoc založená článkom 7 uvedeného nariadenia. Na druhej strane je možné si predstaviť, že tento článok 12 ods. 3 sa môže uplatniť aj v prípade neexistencie akéhokoľvek iného konania súvisiaceho s konaním o zverenie starostlivosti o deti.
- 30 Vnútroštátny súd okrem toho kladie otázku, či sa možno domnievať, že za okolností prejednávanej veci L. „výslovne či iným jednoznačným spôsobom“ prijala právomoc českých súdov. Uvádza, že Krajský soud České Budějovice spojil svoj záver o prijatí právomoci českých súdov zo strany L s jej návrhom podaným 29. októbra 2012 na Okresní soud Český Krumlov. Vnútroštátny súd však uvádza, že nevidí jednoznačnosť takého prejavu vôle. Konkrétne podotýka, že vzhľadom na okolnosti veci sa zdá byť vierohodné, že L. podala návrh na Okresní soud Český Krumlov iba na účely zistenia informácií o stave detí. Vnútroštátny súd sa teda domnieva, že v prejednávanej veci nemohlo ísť o také prijatie. V tejto súvislosti poukazuje tiež na to, že pri svojom prvom úkone v konaní, ktoré začal M., namietala L. nepríslušnosť konajúceho súdu.
- 31 Nejvyšší soud, ktorý konštatoval, že Súdny dvor sa k výkladu článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 doposiaľ nevyjadril, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Je potrebné vykladať článok 12 ods. 3 [nariadenia č. 2201/2003] tým spôsobom, že zakladá právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach aj v prípade, že neprebíha žiadne ďalšie súvisiace konanie (teda ,iné konania, ako sú konania uvedené v odseku 1')? "

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Je potrebné článok 12 ods. 3 [nariadenia č. 2201/2003] vykladať tým spôsobom, že [,]výslovným či iným jednoznačným prijatím právomoci['], sa rozumie aj situácia, keď strana, ktorá konanie nezačala, podá samostatný návrh na začatie konania v tej istej veci, avšak vzápätí pri prvom úkone, ktorý jej prislúcha, namieta nepríslušnosť súdu v konaní začatom skôr na návrh inej strany?“

Konanie pred Súdny dvorom

- 32 Na návrh vnútroštátneho súdu určená komora preskúmala potrebu prejednávania veci v naliehavom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Uvedená komora po vypočutí generálneho advokáta rozhodla, že sa tomuto návrhu nevyhoví.
- 33 Predseda Súdneho dvora 8. januára 2014 na základe článku 53 ods. 3 rokovacieho poriadku rozhodol o prednostnom prejednaní tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

O prejudiciálnych otázkach

- 34 Na úvod treba pripomenúť, že podľa článku 2 bodu 7 nariadenia č. 2201/2003 pojem rodičovské práva a povinnosti zahŕňa všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky, najmä právo zverenia dieťaťa do starostlivosti a právo styku s dieťaťom. Vzhľadom na to, že M. a L. zastávajú opačné stanoviská predovšetkým v súvislosti so zverením ich detí do starostlivosti, spor v súlade s článkom 1 ods. 1 a článku 1 2 písm. a) uvedeného nariadenia patrí do jeho pôsobnosti.
- 35 Skutočnosť, že konanie vo veci samej sa týka tiež návrhu na úpravu vyživovacej povinnosti, je z tohto hľadiska irelevantná. Je pravda, že podľa článku 1 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 2201/2003 je vyživovacia povinnosť z pôsobnosti tohto nariadenia vylúčená. Napriek tomu článok 3 písm. d) nariadenia č. 4/2009 stanovuje, že v členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak je vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov. Na základe tohto ustanovenia bude súd príslušný podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 v zásade príslušný aj na rozhodovanie o návrhu na úpravu vyživovacej povinnosti súvisiacej s konaním o rodičovských právach a povinnostiach.

O prvej otázke

- 36 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či treba článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že na účely konania o rodičovských právach a povinnostiach umožňuje založiť právomoc súdu členského štátu, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, hoci pred zvoleným súdom sa nevedie žiadne iné konanie.
- 37 M., zástupca R. a K., ako aj česká a poľská vláda uvádzajú, že na túto otázku treba odpovedať kladne. Naopak Európska komisia tvrdí, že na túto otázku treba odpovedať záporne a spresňuje, že prebiehajúce konanie, s ktorým konanie vo veci rodičovských práv a povinností súvisí, musí byť konaním odlišným od konaní, ktoré uvádza článok 12 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.
- 38 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je však na výklad ustanovenia práva Únie potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudky Merck, 292/82, EU:C:1983:335, bod 12, ako aj Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 33 a citovaná judikatúra).
- 39 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 uvádza, že súdy členského štátu majú právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností „v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1“ toho istého článku, ak na jednej strane dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto členského a, na druhej strane, všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným

jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa. Odsek 1 toho istého článku spresňuje, že súdy členského štátu pri výkone svojej právomoci podľa článku 3 toho istého nariadenia, na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo vyhlásenie manželstva za neplatné, majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s týmto návrhom, ak sú splnené podmienky, ktoré sú tam uvedené.

- 40 Znenie článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 teda samo osebe neumožňuje určiť, či na to, aby bolo možné využiť dohodu o právomoci podľa tohto ustanovenia, je či nie je potrebné, aby súd, v prospech ktorého má byť príslušnosť dohodnutá, už viedol iné konanie.
- 41 V súvislosti s kontextom článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 však treba uviesť, že toto ustanovenie predstavuje spolu s ustanovením odseku 1 tohto článku jednu z dvoch možností dohody o právomoci vo veci rodičovských práv a povinností, ktoré nariadenie č. 2201/2003 poskytuje.
- 42 Pokiaľ ide o článok 12 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, z jeho znenia jasne vyplýva, že možnosti dohody o právomoci, ktorú poskytuje, možno využiť iba v prospech súdov členského štátu príslušných podľa článku 3 toho istého nariadenia rozhodovať o návrhu na rozvod, rozluku alebo vyhlásenie manželstva za neplatné. Odsek 2 tohto článku 12 spresňuje, kedy súdna príslušnosť podľa odseku 1 zaniká, a to akonáhle sa rozsudok o návrhu na rozvod, rozluku alebo vyhlásenie manželstva za neplatné stal právoplatným; alebo v prípade, že k vyššie uvedenému dátumu sa konanie o rodičovských právach a povinnostiach neskončilo, akonáhle sa rozsudok vydaný v tomto konaní stáva právoplatným, alebo akonáhle sa vyššie uvedené konania skončia z iného dôvodu.
- 43 V prípade možnosti dohody o právomoci podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 však nie je stanovené žiadne ustanovenie zodpovedajúce tomuto odseku 2.
- 44 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že právomoc vo veci rodičovských práv a povinností dohodnutá v zmysle článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003, v prospech súdu členského štátu, pred ktorým bolo na základe spoločnej dohody nositeľov rodičovských práv a povinností začaté konanie, zaniká nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia vyhláseného v rámci tohto konania (rozsudok E, C-436/13, EU:C:2014:2246, bod 50). To znamená, že právomoc zvoleného súdu môže byť dohodnutá aj pre rozhodovanie iba v tomto jedinom konaní vo veci rodičovských práv a povinností.
- 45 Z vyššie uvedeného vyplýva, že dohodu o právomoci podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 vo veci rodičovských práv a povinností možno uplatniť bez toho, aby konanie v tejto veci muselo súvisieť s iným konaním, ktoré už prebieha pred súdom, v prospech ktorého má byť právomoc dohodnutá.
- 46 V tejto súvislosti treba uviesť, že tento výklad ako jediný nenarušuje potrebný účinok tohto ustanovenia. Pokiaľ by totiž jeho pôsobnosť bola obmedzená na situácie, keď možno konanie vo veci rodičovských práv a povinností spojiť s iným, už prebiehajúcim konaním, značne by to obmedzilo možnosti využiť uvedenú dohodu, keďže potreba začať konanie vo veci rodičovských práv a povinností môže nastať nezávisle od akéhokoľvek iného konania.
- 47 Tento výklad tiež ako jediný môže zabezpečiť dodržanie cieľov sledovaných nariadením č. 2201/2003.
- 48 Podľa odôvodnenia 12 nariadenia č. 2201/2003 sú kritériá právomoci, ktoré stanovuje toto nariadenie, tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. Z toho vyplýva, že toto nariadenie vychádza z koncepcie, podľa ktorej musí byť daná prednosť najlepšiemu záujmu dieťaťa (pozri v tomto zmysle rozsudok Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, bod 51). Ako už bolo uvedené v bode 46 tohto rozsudku, ak by bola možnosť využiť dohodu o právomoci podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 obmedzená na prípady, keď konanie vo veci rodičovských práv a povinností možno spojiť s iným konaním, vylučovalo by to možnosť využiť uvedenú dohodu v mnohých situáciách, hoci by táto dohoda o právomoci mohla byť v najlepšom záujme dotknutého dieťaťa.

- 49 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, ako vyplýva z článku 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003, – ktorý v každom prípade podmieňuje uplatniteľnosť dohody o právomoci uvádzanej týmto odsekom, nielen výslovným či iným jednoznačným prijatím uvedenej dohody všetkými účastníkmi konania v čase začatia konania, ale tiež skutočnosťou, že právomoc súdov zvoleného členského štátu je v najlepšom záujme dieťaťa –, že využitie tejto dohody nemôže byť v žiadnom prípade v rozpore s týmto najlepším záujmom.
- 50 Na druhej strane odôvodnenie 5 nariadenia č. 2201/2003 uvádza, že s cieľom zabezpečiť rovnosť pre všetky deti sa toto nariadenie vzťahuje na všetky rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, vrátane opatrení na ochranu dieťaťa, nezávisle na konaniach v manželských veciach. Vylúčiť akúkoľvek možnosť dohody o právomoci vo veci rodičovských práv a povinností iba z toho dôvodu, že uvedené konanie nemožno spojiť s iným konaním, ktoré už prebieha, by narušilo úplné dosiahnutie tohto cieľa. Tak by to bolo najmä, pokiaľ, ako naznačuje vnútroštátny súd, by sa výraz „iné konania, ako sú konania uvedené v odseku 1“ v zmysle článku 12 ods. 3 tohto nariadenia chápal tak, že sa vzťahuje na návrhy na rozvod, rozluku alebo na vyhlásenie manželstva za neplatné, pri ktorých je príslušnosť súdov členského štátu založená nie článkom 3 tohto nariadenia, ale iným pravidlom o určovaní právomoci stanoveným týmto nariadením. Taký výklad by totiž vylučoval možnosť dohody o právomoci na základe uvedeného odseku 3 v prípade otázok rodičovských práv a povinností týkajúcich sa detí rodičov, ktorí nikdy neboli zosobášení, alebo ktorých rodičia sú už rozvedení, odlúčení alebo ich manželstvo bolo vyhlásené za neplatné, čo by bolo v rozpore s uvedeným cieľom rovnosti všetkých detí.
- 51 Okrem toho výklad uvedený v bode 45 tohto rozsudku nemôže ohroziť potrebný účinok článku 15 nariadenia č. 2201/2003, ako sa obáva vnútroštátny súd, keďže tento článok spresňuje, že sa uplatní iba „vo výnimočných prípadoch“. Nemôže teda konvalidovať medzery v súvislosti s dosiahnutím cieľov sledovaných nariadením č. 2201/2003, ktoré by vyplývali z výkladu článku 12 ods. 3 tohto nariadenia vylučujúceho uplatniteľnosť tohto ustanovenia pri neexistencii už prebiehajúceho konania, s ktorým možno konanie vo veci rodičovských práv a povinností spojiť.
- 52 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na prvú otázku odpovedať, že článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 treba vykladať v tom zmysle, že na účely konania o rodičovských právach a povinnostiach umožňuje založiť právomoc súdu členského štátu, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, hoci pred zvoleným súdom sa nevedie žiadne iné konanie.

O druhej otázke

- 53 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či treba článok 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 vykladať tak, že právomoc súdu, na ktorom jeden z účastníkov konania začal konanie vo veci rodičovských práv a povinností, „všetci účastníci konania prijali... výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ žalovaný v tomto prvom uvedenom konaní začal neskôr na tom istom súde druhé konanie a pri prvom úkone, ktorý mu prislúcha v rámci prvého konania, namieta nepríslušnosť tohto súdu.
- 54 M., ako aj zástupca R. a K. zastávajú názor, že na túto otázku treba odpovedať kladne, zatiaľ čo česká vláda a Komisia zastávajú opačný názor.
- 55 Podľa samotného znenia článku 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 musia „všetci účastníci konania... výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania“ prijať právomoc zvoleného súdu. Článok 16 tohto nariadenia spresňuje, že za začatie konania na súde sa považuje moment podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde.

- 56 Jasné znenie tohto ustanovenia, vykladaného vo svetle uvedeného článku 16, tak vyžaduje, aby bola preukázaná existencia výslovnej alebo aspoň inak jednoznačnej dohody o uvedenom dohodnutí právomoci medzi všetkými účastníkmi konania, a to najneskôr ku dňu, keď je návrh na začatie konania alebo iná rovnocenná písomnosť podaná na zvolenom súde.
- 57 Zjavne to tak nemôže byť v prípade, keď je konanie na predmetnom súde začaté iba na podnet jedného z účastníkov konania, keď druhý účastník konania neskôr začne na tom istom súde iné konanie a keď tento druhý účastník konania pri prvom úkone, ktorý mu prislúcha v rámci prvého konania, napadne právomoc konajúceho súdu.
- 58 Treba dodať, že pokiaľ bolo pred súdom začaté konanie podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003, najlepší záujem dieťaťa možno zabezpečiť len tak, že bude v každom jednotlivom prípade preskúmaná otázka, či zamýšľaná dohoda o právomoci je v súlade s týmto záujmom, a že dohoda o právomoci na základe článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 platí len pre konkrétne konanie, ktoré bolo začaté pred súdom, ktorého právomoc bola dohodnutá (pozri v tomto zmysle rozsudok E, EU:C:2014:2246, body 47 a 49).
- 59 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na druhú otázku treba odpovedať, že článok 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 treba vykladať tak, že sa nemožno domnievať, že právomoc súdu, na ktorom jeden z účastníkov konania začal konanie vo veci rodičovských práv a povinností, „všetci účastníci konania prijali... výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ žalovaný v tomto prvom uvedenom konaní začal neskôr na tom istom súde druhé konanie a pri prvom úkone, ktorý mu prislúcha v rámci prvého konania, namieta nepríslušnosť tohto súdu.

O trovách

- 60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. Článok 12 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, treba vykladať v tom zmysle, že na účely konania o rodičovských právach a povinnostiach umožňuje založiť právomoc súdu členského štátu, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, hoci pred zvoleným súdom sa nevedie žiadne iné konanie.
2. Článok 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 treba vykladať tak, že sa nemožno domnievať, že právomoc súdu, na ktorom jeden z účastníkov konania začal konanie vo veci rodičovských práv a povinností, „všetci účastníci konania prijali... výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ žalovaný v tomto prvom uvedenom konaní začal neskôr na tom istom súde druhé konanie a pri prvom úkone, ktorý mu prislúcha v rámci prvého konania, namieta nepríslušnosť tohto súdu.

Podpisy